

Europos žmogaus teisių fondas ragina tautinių mažumų atstovus dalyvauti gyventojų surašyme

 [lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1327203/europos-zmogaus-teisiu-fondas-ragina-tautiniu-mazumu-atstovus-dalyvauti-gyventoju-surasyme](https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1327203/europos-zmogaus-teisiu-fondas-ragina-tautiniu-mazumu-atstovus-dalyvauti-gyventoju-surasyme)

January 22, 2021

Lietuvoje

2021.01.22 14:51

atnaujinta 16.31

LRT.lt2021.01.22 14:51

Kompiuteris / J. Stacevičiaus/LRT nuotr.

2021 m. sausį Lietuvoje prasidėjo visuotinis gyventojų ir butų surašymas. Šįkart gyventojų namuose nesilanko anketuotojai – visi duomenys yra surenkami tiesiogiai iš 19 valstybinių duomenų registru.

Tarp renkamų duomenų yra informacija ir apie Lietuvos gyventojų tautybę, tačiau Europos žmogaus teisių fondas (EFHR) atkreipia dėmesį, kad būtent šie duomenys dėl naujos surašymo tvarkos gali būti visiškai netikslūs – tai, savo ruožtu, gali neigiamai paveikti kasdienį tautinių mažumų gyvenimą, rašoma EFHR pranešime žiniasklaidai.

EFHR pažymi, kad ne visi Lietuvos gyventojai turi įrašus apie tautybę. Tai reiškia, jog surašymo eigoje tokie asmenys nebus priskirti jokiai konkrečiai tautinei grupei, o statistikoje užims vietą tarp „nenustatytos tautybės“ gyventojų. Tokia tvarka neramina tautinių mažumų bendruomenes, nes iškyla rizika, kad gyventojų, priklausančių tautinėms mažumoms, skaičius bus mažesnis nei kada nors anksčiau.

Naujasis gyventojų surašymo būdas kelia nerimą ir žmogaus teisių gynėjams.

„Surinkti duomenys gali neatspindėti realios Lietuvos tautinės ir religinės sudėties, o tuo pačiu ir daryti įtaką tautinių mažumų kasdieniam gyvenimui“, – pažymi Europos žmogaus teisių fondo atstovė Barbara Charyton.

Anot jos, remiantis statistiniais rodikliais, ateityje gali būti priimami konkretūs politiniai sprendimai tautinių bendruomenių atžvilgiu, tad nukentėti gali tautinių mažumų teisių įgyvendinimas, gali būti paveikta švietimo sistema, tautinių bendruomenių veiklos finansavimas ir kt. Lietuvoje kol kas nėra priimtas Tautinių mažumų įstatymas, nors įstatymo projektas, kuriamas nuo 2019 m., jau pasiekė baigiamąjį etapą.

Vilnius / D. Umbraso/LRT nuotr.

„Nuo 2019 m. raginame visus gyventojus, o ypač tautinėms mažumoms priklausančius gyventojus, susipažinti su asmens tvarkomais duomenimis Registų centro sistemoje. Jeigu ten nėra įrašyta tautybė, tokį įrašą galima gan greitai ir lengvai pridėti per Civilinės

metrikacijos skyrių, pateikiant atitinkamą prašymą ir prisegant dokumentus, patvirtinančius mūsų tautybę, pvz., gimimo liudijimą, kur įrašyta asmens ar jo tėvų tautybė. Dažniausiai ši procedūra trunka apie keletą dienų, bet sistemoje duomenys gali pasirodyti net tą pačią ar kitą dieną“, – aiškina B. Charyton.

Organizacija pažymi, kad toks įrašas tautinių mažumų atveju padėtų išspręsti ateityje pasikartojančių surašymų keliamus iššūkius ir padėtų tiksliau apibrėžti Lietuvos tautinę sudėtį bei užtikrinti tinkamą tautinių mažumų teisių įgyvendinimą.

Papildomas tyrimas dėl tautybės, tikėjimo ir kalbų

Norėdami atkreipti dėmesį į probleminius gyventojų surašymo aspektus, EFHR atstovai 2019 m. ir 2020 m. surengė eilę viešų diskusijų, kuriose dalyvavo ir Statistikos departamento atstovai. Šių susitikimų metu Statistikos departamentas įsiklausė į pastabas ir sutiko surengti papildomą statistinį tyrimą (anketavimą) dėl tautybės. Anksčiau šioje anketoje departamentas planavo klausti gyventojų tik apie išpažįstamą tikėjimą, gimtąją kalbą ir kitas naudojamas kalbas.

Anketą šiuo metu sudaro 4 klausimai: apie tautybę, gimtąją kalbą, kitas kalbas ir išpažįstamą tikėjimą. Anketą iki vasario 17 d. gali užpildyti kiekvienas Lietuvos gyventojas, rasti ją galima paspaudus [šią nuorodą](#).

EFHR ragina suskubti užpildyti anketą ypač tautines mažumas, nes šiais metais tai yra bene vienintelė galimybė išgauti kuo tikslesnę informaciją apie tikrąją šalies tautinę sudėtį.

„Raginame visus lenkus, rusus, baltarusius, ukrainiečius, karaimus, totorius, žydus, romus ir visas kitas tautines bendrijas Lietuvoje parodyti, kad jos yra. Prašome pasidalinti informacija apie šią anketą, kviesti sudalyvauti apklausoje savo draugus, giminaičius, kaimynus, padėti sudalyvauti vyresniems žmonėms“, – sako B.Charyton.

Visa informacija, gauta iš anketų, bus naudojama tik statistiniais tikslais, todėl anot EFHR, anketa suteikia puikią galimybę nurodyti savo tautybę ir tiems gyventojams, kurie dėl įvairių priežasčių nenori įkelti tokios informacijos apie save į oficialius valstybinius registrus ir asmens dokumentus.

Šiuo metu vykdoma internetinė apklausa turi tik lietuvišką kalbinį variantą, tad sausį EFHR kreipėsi į Statistikos departamentą su prašymu suteikti galimybę anketą pildyti ir kitomis kalbomis, pvz., anglų, rusų ir lenkų kalbomis. Nors Statistikos departamentas pažymėjo, kad sukurti puslapių varianto kitomis kalbomis jau nebeįmanoma, Statistikos departamentas žadėjo pateikti alternatyvų sprendimą, leisiantį pildyti anketą anglų, rusų ir lenkų kalbomis.

Antrasis anketavimas – atrinktai grupei gyventojų

Kad statistiniai duomenys kuo tiksliau atspindėtų faktinę šalies tautinę ir religinę sudėtį, Statistikos departamentas balandį pradės papildomą anketavimą, tačiau šis bus vykdomas tarp atrinktų 40 tūkst. gyventojų, nedalyvavusių pirmojoje anketoje, grupės.

Kompiuteris / J. Stacevičiaus/LRT nuotr.

Atrinkti asmenys gaus laišką iš Statistikos departamento su informacija apie atrinkimą dalyvauti statistinėje anketoje, vėliau su dalyviais susisieks anketuotojai. Planuojama, kad anketavimas vyks telefonu arba asmeniškai dalyvių namuose. Šio tyrimo dalyviai pildys tokią pačią anketą, kaip ir pirmosios savanoriškos anketos dalyviai, vykdomos sausio–vasario mėn.

Dėl gyventojų surašymo sulaukia nemažai klausimų

Tuo metu Statistikos departamentas portalui LRT.lt atsiųstame atsakyme pažymi, kad dėl sausio 15 d. prasidėjusio Gyventojų tautybės, gimtosios kalbos ir išpažįstamo tikėjimo statistinis tyrimo sulaukia nemažai klausimų.

Anot departamento, svarbu pažymėti, kad Gyventojų tautybės, gimtosios kalbos ir išpažįstamo tikėjimo statistinį tyrimas nėra visuotinio surašymo dalis. 2021 m. gyventojų ir būstų surašymas atliekamas nauju būdu: administracinių duomenų pagrindu, naudojant 19-kos pagrindinių valstybės registrų ir informacinių sistemų duomenis (Lietuvos Respublikos gyventojų, Nekilnojamojo turto, Mokinių, Studentų registrų, SODROS, VMI, Užimtumo tarnybos informacinių sistemų ir kt.).

Gyventojų tautybės, gimtosios kalbos ir išpažįstamo tikėjimo tyrimas atliekamas atskirai, tačiau rezultatai bus sujungti su surašymo duomenimis ir parengta detalesnė statistinė informacija.

Anksčiau šie rodikliai būdavo renkami per visuotinius gyventojų ir būstų surašymus. Šiais metais surašymas vyksta administracinių duomenų pagrindu, tačiau duomenų apie gyventojų gimtąją kalbą, kitų kalbų mokėjimą ir išpažįstamą tikėjimą poreikis išlieka, be to, būtina išlaikyti tęstinumą ir rodiklių palyginamumą su ankstesniais surašymais, taigi nuspręsta šiuos duomenis surinkti atliekant atskirą statistinį tyrimą.

Anot departamento, tyrimo anketos klausimai ir metodika buvo derinama su Tautinių mažumų departamentu, ruošiantis tyrimui, departamento specialistai lankėsi Lenkų diskusijų klubo organizuotoje diskusijoje, pristatė būsimą surašymą ir gyventojų tautybės, gimtosios kalbos ir išpažįstamo tikėjimo statistinį tyrimą. Daug diskutuota su demografais. Buvo pritarta tyrimo atlikimo būdui, klausimams ir kitiems su tyrimu susijusiems aspektams.

Departamentas pažymi, kad didelės dalies gyventojų tautybė yra nurodyta Gyventojų registre. Tačiau atsižvelgdamas į tautinių bendrijų prašymą, Lietuvos statistikos departamentas įtraukė šį klausimą, nes yra gyventojų, kurie nori nurodyti kitą, nei Gyventojų registre įrašytą, tautybę.

Minėtas tyrimas atliekamas dviem etapais. Nuo sausio 15 iki vasario 17 d. atliekama internetinė apklausa. Gyventojus kviečiame [prisijungti čia](#) ir dalyvauti tyrime. Prisijungti prie tyrimo anketos galima suvedus tikslius asmens duomenis (asmens kodą ir galiojančio dokumento numerį) arba per Elektroninius valdžios vartus.

Nuo balandžio gyventojų apklausa bus atliekama klausėjui tiesiogiai bendraujant su gyventoju. Siekiant užtikrinti statistinio tyrimo rezultatų kokybę ir reprezentatyvumą, pasibaigus internetinei apklausai, iš gyventojų registro bus atrinkta apie 40 tūkst. nedalyvavusių internetinėje apklausoje gyventojų. Jie bus atrinkami atsižvelgiant į dalyvavusių elektroninėje apklausoje demografinius duomenis (lytį, amžių, šeimos sudėtį, gyvenamąją vietą). Atrinktus gyventojus apklaus Lietuvos statistikos departamento klausėjai.

Surinkus statistinius duomenis ir pritaikius matematinius modelius, bus parengta ir paskelbta informacija apie gyventojų tautybę, gimtąją kalbą ir kitų kalbų (be gimtosios) mokėjimą bei išpažįstamą tikėjimą. Gauti rezultatai bus palyginami su 2011 m. surašymo, gyventojų registro duomenimis ir skelbiami kartu su surašymo rezultatais.

 # Žmogaus teisės# Gyventojai

Mums svarbus tikslumas ir sklandi tekstų kalba. Jei pastebėjote klaidų, praneškite portalas@lrt.lt